

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НИЈУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
30 фран. у влату, на по године
10 фран. у влату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата плаћа се поштом
укупном непосредно админи-
страцији „Гласа Црногорца“ на
Цетиње, а коме је наручије, г.
Петру Рамаковићу, к. п. аген-
ту у Котор. Доплате се плаћу
успрештву. Рукописи се не вра-
ћају.За огласе плаћа се: за сваку
ричицу или за број од чет
рица по 2 новчака на први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчаку.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— Њ. Њ. Кр. В. В. Њаз Господар и Њагиња Милена пошли су на Његуше.

— Госп. Фернанд Сухар, министар резидент Француске Републике на нашем Двору, повратио се са свог одсуства и предувео управу повјереног му посланства.

ЦЕТИЊЕ, 9 октобра.

Инглеска и Њемачка.

Повнати инглески публициста Едуард Дасеј штампао је у листу „Empire Revue“ чланаке, у коме по тако претреса питање о односима између Инглеске и Њемачке. Из тога чланка може се извести тачан и јасан закључак, да у Инглеској из године у годину све више расте германофобија.

О британској германофобији и до сад је често расправљано, и баш ту недавно ишла је жестока полемика између „Le Temps“ и „National Zeitung“ поводом непостојећег германско-руског споразума. У тој полемици доказало се је, да Њемачка тако исто мало воли Инглеску, као што Инглеска мало воли Њемачку.

Едуард Дасеј у своме чланку тражи узрок томе непријатељству. По његовом мишљењу Инглеси немају разлога, да вјерују у германско-руски споразум; тога споразума не постоји, и Њемци течајем свега овога рата чувају строгу неутралност једнако према објема ратујућим државама. Ово своје мишљење Дасеј потврђује читавим низом врло важних факата. Дале се писац обавезује на прошлост и доказује, да се је Њемачка у ствари и за вријеме англо-бурског рата држала неутрално. Поред свега тога, и тада и данас у Инглеској бијесни германофобија, а у Њемачкој англофобија. Не налазећи довољног разлога томе непријатељству, Дасеј говори, да се с то подржава вјештачки и да се с том појавом треба борити и побједити је.

Јасно је — говори „Н. Време“ — да инглески публицист има најбоље намјере, али је јасно и то, да он савршено површно схваћа питање о англо-германском непријатељству. Германофобија у Инглеској и англофобија у Њемачкој није поставила због таквих случајних узрока као што је бурски или данашњи рат. Инглеси баш не воле толико Јапанце, да би за то мјрајели сваког оног ко је ма колико уз Русију. Кад би Инглеси толико љубили Јапанце, онда би на првом мјесту морали мјрајети Французе као руске савезнике. Међу тим видимо, да је баш између Инглеске и Француске поставио непријатељски споразум.

Узрок, дакле, непријатељских односа између Инглеске и Њемачке није у томе, него је тај узрок у њиховом супарништву. Инглеска види у Њемачкој, с такве гледишта свјетске политике, новог непријатеља, који јој може бити опаснији, него и сама Русија. Њемачка хоће да отме Инглеској њено првијенство. Њемачка флота расте и јача, и то не само војничка, него, што је још ва-

жније, трговачка. Њемачка индустрија нагони инглеску индустрију с пазара, на којима је Инглеска до недавно била једини господар. Ако се је, дакле, Инглеска с неким по- доврењем одијела к некаквоме ъемачко-руском споразуму, она то није учинила због тога, што воли Јапан, него због тога, што јој се привлађају ове погодности, које би за Њемачку отуда могле проићи, разуме се на штету Инглеске. Они сматрају Њемачку као силну колонијалну државу, која живи напредује и то баш у овим мјестима, у којима је до скоро Инглеска господарила. У томе је узрок британске германофобије, а лако може бити, да је у томе и главни узрок британске русофобије. Русија смета пи рењу инглеске политичке моћи на Истоку, а Њемачка смета њеној моћи економској. Према томе, све до тада, док у Инглеској буде господарило мишљење, да су Инглеси једини господари прекоморских страна, — све ће до тада она бити непријатељски расположена и према Русији и према Њемачкој. Добра дипломатија умјеће из тога стања ствари извући погодности за себе.

РЕЗУЛТАТ АНГЛО-ТИВЕТСКОГ УГОВОРА.

Тибет је узвишица у средњој Азији, коју раздвајају од Индије три државице, а све три од Индије и зависе. Сувише, Тибет од Индије с југа дијеле високи Хималаји; са запада приступ к њему штити средњи Хиндукуш, а међу њим и Источним Туркестаном, који политички зависи од Русије, налази се пространа пустина; он служи као бредом међу руском и инглеском сфером утицаја с једне стране и Китајем с друге, од давнина признајући над собом власт овога потоњег, али је потпуно очувао унутрашњу независност под управом свога духовног господара Далај Ламе.

Јасно је, да је поход који је инглеско-индијска војска почетком прошлог прољећа извршила с цијељу стратегијском и политичком, био више налик на оружану етнографску експедицију; вођа тога похода, пуковник Јунгхесбанд није на свом путу наишао готово на никакв отпор, и показао је „чудеса храбрости“ само савлађујући потешкоће, које му је истицала сурова природа и клима самога мјеста. Пошто је дошао до пријестолнице Тибета, до те тајанствене и до тада Јевропљанима непознате Ласе, инглески пуковник ушао је у њу без отпора, јер су још прије тога и Далај Ламе и сва његова околина оставили град. То је почетак абдуцира Јунгхесбанда, али му се доцније то свиђало и похитао је, да пред малим бројем грађана, који су се окупили у опустољеној пријестолници, одигра улогу грозног осмијача, и сматрајући их као представнике покороног народа, свечано је с њима закључио уговор о миру и покорности.

И овога пута, као и увијек до тада, Инглеска се није старала да оправда своју политику основним јуридичким разлозима; она те разлоге игнорише, а руководи се само инстинктом захвата, да аграба све

што је слабо заштићено, бирајући увијек најгоднији за то тренутак. Али успјеси такве политике нијесу трајни, они трају само дотле, док се не пробуди свијест о томе, да се тим успјесима нарушавају права и политички или економски интереси других држава и народа.

Китај се не може никакво равнодушно односити према инглеском господарству у Тибету. То господарство иде против његових права Китаја над Тибетом, те ће без сумње он покушати, да томе на пут стави. Китај то може учинити и без свих војничких напора; доста је да он само заштити и подржи оно непријатељско расположење, које већ у Тибету постоји против Инглеске, па да се пониште све властољубиве намјере ових потоњих.

Да не говоримо о другим државама у Средњој Азији, које се боје инглеског захвата и траже заштите час од Русије, час опет од Њемачке Царевине, ни сам Јапан не може допустити, да се инглески утицај ојача у Китају и ако му то за сад не пада на памет, док је у рату с Русијом и док му је тако потребито инглеско пријатељство.

Што се тиче Русије, она овај поход сматра као чисто стратегијско подухеће, које је Инглеска предузела, да своје савезнику, Јапану, покаже, ако не војничку, а оно бар дипломатску и моралну помоћ. По себи се разуме, да Русија, кад се буде разрачунала са својим непосредним непријатељем, веће заборавити његовог подмуклог савезника и поштити све његове варљиве побједи и себичне намјере. Тада ће Инглеско-Тибетски уговор сам по себи пасти и чланци тога уговора тако ће се исто брзо заборавити, као што ће се брзо заборавити једине доворике пуковника Јунгхесбанда.

У томе се мало ко сумња и у самој Инглеској. А да је то тако, може нам послужити као доказ и банкет, који је ту недавно давао у Еднбургу, у почаст институту међународног права, који постоји у томе граду. На томе банкету лорд Розбери поздрављао је стране госте, међу којима је био и чувени руски професор Мартене. Розбери, додирнувши се постојећег супарништва између Русије и Инглеске, исказао је даду, да ће се и то супарништво ријешити мирним начином, и да ће се у Азији наћи доста простора, на коме ће се и Русија и Инглеска моћи пријатељски и заједнички равнијати свака у својој сфери утицаја.

Професор Мартене, одговарајући на овај поздрав, истакао је то, да се мир међу народима може стално укорјенити само онда, кад они заједнички и подједнако буду „цијелили законе и правичност.“

Овај одговор професора Мартене, који је изазвао опште одобравање, служи и као добра поука инглеским политичарима, који у више случајева пренебрегавају баш те законе међународне правичности, као што то јасно свједочи поход на Тибет и пошљедице тога похода.

РАТНЕ ВЈЕСТИ.

Преглед Балтичке флоте.

26. септембра Цар у пратњи Његовог Царског Височанства фанерал-адми-

рала Великог Књаза Алексеја, посетио је оклопаче: „Ослабја“, „Орјол“, „Бородино“ и „Император Александар III.“ Пошто их је редом прегледао, обратио се команди са ријечима, у којима је исказао увјерење, да ће они тако исто јуначки послужити отаџбини, као и њихови другови на Далском Истоку и да ће осветити „Варјага“ и „Корејца“, а побједити руског непријатеља, који се усуђао да наруши мир мајка Русије. На оклопачи „Император Александар III.“ Цар је додао још, да је увјерен, да ће се команда показати достојна имена, које оклопача носе. Послије тога Цар је с оклопаче „Књага Суваров“ посматрао експлозију подводних мина. 27 септембра Цар у пратњи Бирлиева, Авалана и Рождественског походио је торпеднице: „Бјелого“, „Бистри“ и „Брави“ и пожелио им срчан пут, па је затим прегледао друго одјелење торпедача и остале бродове, који су ту били.

Истог дана од 4 сата последице подна Цар и Царица походио су Александровенску цркву у Ревелу, а затим лутеранску цркву. У једној и другој цркви одржана су молебствија, а дотични овеште ници дочекали су Цара сходним бесједама. Народ је пратио Њихову Величанствиту бурним овацијама и усклицима „ура!“ У вече је наораш била раскошно илуминирана. У 8 сати Њихов Величанства повратила су се, праћена свијема представницима мјесних војничких и грађанских власти, као и огромном гомилом одушевљеног народа.

О Мамурџији и Куропаткину.

С бојног се поља вратио у Москву књага Ширински Шихматов, који је тамо уређивао отпремање рањених. У Москви се разговарало с дописником „Новог Времена“, који брањавља своме листу овај разговор са Ширинским:

Ја нијесам војник, али је мој суд о рату вјеран, јер ми је Бог дао здрав смисао, да видим, што се ради око мене. Био сам свједок битка од Туренчана до Ја-ојана, одасле сам одио хиљаду рањеника. На моје очи погинуло је славном смрћу ген. Келер. Био је то знаменит човјек, храбар, добар зналац војничке дјелу и потреба. Кад сам скупљао драге остатке његова тијела, размишљао гринатом, око мене су сви плакали. Страшна је то ствар, рат!

Једнако као Келера цијеним и уважавам заповједника славне 53 дивизије ген. Кашгалинског. На два дана пред туренченску битку у сајету код ген. Засулића он је једини гласово за отступање. Указивао је на огромну снагу Куропаткину, на довод неопходних топова, на њихово добро пуцање првог дана битке и предка- зивао је пора. Да га је Засулић послушао не би било једне од најжаснијих стра- ница наших у овом рату. Истина, тај неуспјех утиону је у мору јуначких дјела наше војске, али би без Туренчана њепоше било.

Шта да рекнем, настави књага, о славној сибирској војсци? Њихови војници нема на свијету и не може бити! То није моје лично мишљење, него свију, па и иностраних агената. Талијански војнички агент одушевљен је за њих и казао је, кад би Италија имала такву војску, да би се сматрала за државу сигурну од свију неугодних догађаја. Војници су ти прелазили по 70 до 80 врта и били су свијески и бодри. И то по страшним путевима ман- дурским, по брестовима, долима и другим незгодним мјестима. Талијански је агент говорио, да би најрадије пољубио сваког руског војника. Опомињете се 24 пука с његовим одважним заповједником, пуков- ником Летицим. Од свега војништва, што га је тај пук у почетку имао, остала је само петина. Рањени капетан Сухачев ка- зивао је, да је од његове кумпаније, која је у свима биткама била најприје, остао само он и још један човјек. И то од 254 човјека! Пуковник Летици сад је врло омлањена личност. То је типичан Малорус с великим брковима и с лулом у устима. Прије рата је непрестано вјрчао. Војна га је савим промијенила. Сад га сви воле и војници и официри. Мени се чини, да не може бити ни часка сумње и да та војска мора побједити. У војсци је о том ми- шљење једнако, тамо влада свијетло, ју- начко и весело одушевљење. Отворено ис- повједам, кад смо тамо читали неке но- вине, које су нам предкаживале, да ћемо изгубити рат, и које су дивале дјела ја

панска и препоручивале нам мир, ми смо се у души смијали. Такви чланци били су нам најмилија забава.

О Куропаткину је рекао веома похвално. Као да видим, рече, пред собом ген. Куропаткина, како иде читав дан у свом вагону с краја на крај, кад је снага наша била мала, расута по Манџурији, али је он крио пред другима своју забринутост. Кад је сабрао снагу у једно, код Љаојана, кад смо добили велика појачања, постао је миран, спокојан и весео. Тада сам разумио значење уступања, и чим сам то више схватио, тим је веће било моје поштовање према томе генијалном човјеку. Разумио сам смисао и значење његова плана. Генерал Куропаткин је душа војске, она га дубоко воли и вјерује у њега. Њазина је највећа жеља, да он буде заповједник војска А побједа, велика побједа, не буде ли данас, биће сјутра.

На питање, што мисли тамо о флоти, рекао је: „А не мисли ништа! Сви мисле само на то, да потуку непријатеља на копну.“

Француски официр о рату.

Један стари француски официр упутио је уредништву листа „Journal de St. Pétersbourg“ једно писмо, у коме исказује мишљење о данашњем положају на бојишту Далеког Истока и будућем развијању рата. У томе писму говори се између осталог ово:

Познато је, да су Руси, поред свију погрешака, могли код Љаојана побједити непријатеља, који је хтио да их заобиђе својим десним крилом, да су само имали под руком своју резерву. По себи се разумије, да та околност не умњачава важност јуначком одступању, које су Руси у добром реду извршили к Мукдену. Мислим да овај начин сукцесивног повлачења, који се врши због бројне надмоћи непријатеља, налик је мало на повлачење потоњег римског Хорапија. И ако та тактика има и своје добре стране, она има и ту рђаву страну, што сподрава непријатеља, а може рђаво да утиче на морал војске, која се повлачи, па ма како она јуначка била.

Само озбиљан пораз јапанске војске код Мукдена може скратити рат, али баш од тога тренутка започиње потешкоће, које ће бити скопчане с марширањем руске војске напријед и освајањем загубљеног земљишта. Не треба заборављати да су Јапанци оставили за собом много утврђених стратегијских тачака и судећи по њиховој упорној сфери, треба рачунати, да ће тако исто упорно бити и њихова дефензива, те ни једна од тих тачака неће бити напуштена без огромних жртава од стране нападача.

Ја судим, да би Руси у својој сфери опет могли изјести толике жртве. Поласком на Далеки Исток једне јаке ескадре, која би кадра била држати јапанску флоту на извесно растојање од манџурске обале, примораво би се непријатељ да одступи у Кореју. Задатак те ескадре не би се баш састојао у томе, да ступа у поморску битку, него само да удаљи непријатеља од обале и највише да ослободи Портартур.

Прекинувши тако Јапанцима путове за животне намирнице, ова ескадра не би

имала ступати у бој, осим ако би на то вишом силом принуђена била.

Војска пак, која је лишена своје операционе базе, којој су прекинута путова на набавку хране и која је принуђена да живи на тек освојеном земљишту, може се сматрати као унапријед побјеђена.

Све је питање, дакле, у томе, хоће ли руска ескадра на вријеме присијети, да ослободи Портартур. Ако присије — задатак ће се лако извршити. Ако пак Портартур падне прије тога, — онда ће може бити једна крвава поморска битка ријешити судбину и сарметак рата.

Узевши у обзир кршење међународног права, што су га Јапанци чинили тецајем овога рата у Портартуру, Чемуалпу и Чифу, и руска бр флота могла ући у који год корејски пристан, и тај акт не би се сматрао, нити би се могао сматрати од стране неутралних држава другаче, до просто као узвациност.

Кад неутралне државе нијесу протестовале против Јапана, не би могле протестовати ни против Русије.

Помоћна ескадра промијенила би ствари, али само треба на вријеме да стигне.

Ма што к то маслино. — капитулација Портартура значеће — рат до бескрајности.

Бајкалска железница.

Најпослије је испуњена она празнина, која је обзиром на жељезничку везу између јевропске Русије и бојишта у Источној Азији досле постојала. Жељезница је око Бајкалског језера довршена и прије неколико дана промету предава. Сама приroda задавала је грађењу бајкалске жељезнице толико тешкоћа, да се је готово дошло до одлуке, да се у опште не гради жељезница, већ да се промет аведе љети на бродовима, а зими на саовицама преко леда. Сваке године била је веза кроз један мјесец и по сасвијем прекинута, јер лед или није био доста тврда, или се је већ почео топити, а и иначе је сметала олуја или магла пловидби великих бродова. Пређашњи министар финансија Вате, и садашњи министар комуникација Хилков увијек су настојали управ због тихх сметњи, да се жељезница гради око обале јужног дијела Бајкалског језера, а догађаји потоњег времена показави су, како је оправдано било то настојање. Сизванредним трудом књаза Хилкова пошло је за руком транспорте чета превести за вријеме зиме жељезницом преко леда и у исто вријеме снабдијевати трансбајкалску, као и манџурску жељезницу локомотивама и вагонима. На тај је начин превезено, док се лед није почео топити, 2400 локомотива и вагона.

Жељезница, која окружује Бајкалско језеро, почиње на штацији Бајкал, источно од Иркутска на десној обали Ангаре, и пружа се до штације Мисоваја, на источној обали језера 260 километара дуга линија грава се у два дијела, од којих је западни Бајкал-Култук дуг 86 километара, а источни Култук-Мисоваја 174 километра.

Тешкоће при грађењу налазиле су се у западном дијелу, у стрмим обалама језера. Требао је прокопати и оградити 32 тунела с укупном дужином од 5870 метара. Преко дубоко усјечених и стрмих

долина пребачени су мостови; у све било је потребно 200 вјештачких грађевина, а гдјекоје учињене су 85 метара високо. Радњи била је повјерена подухватницама, која су за свој брзи рад добили још нарочите награде. Ова подухватница били су доста немарни, а нарочито мало су бриге водили за сигурност радника, тако да је погинуло много људи, без обзира на оне, који су настрадали својом кривицом, највише због неопрезог братања с експлоативним средствима. Најприје био је изграђен источни дио жељезнице, кад којег се пружа брдовито земљиште од обале језера. Ту је било много сметњи при грађењу због многих потока, гљуби испод површине увијек замрзнуте земље; тунел се је морао само једном саградити. Ова линија била је довршена у априлу ове године. Трошкови били су огромни, сваки километар коштао је државу преко 500 000 круна.

Покош, коју ће руска војска имати од ове жељезнице, бзће веома велика, нарочито сада, гдје треба појачати чете у Источној Азији. У потоње вријеме премјештено је преко 129 жељезничких чиновника из јевропске Русије на Исток, а велика се брига води и за довољан број радника. За службу неваљале док мотиве мијењају се с бољацима из Европе, и поправљају што прије могу. Како је већ јављено, министар комуникација ће на сибирској и трансбајкалској жељезници увећати промет дневно за 17 возова. За појачање жељезничке страже уређене су у Манџурији нарочите доброволчаке чете с неодређеним бројем људи.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Лужички Срби.) Ова наша словенска браћа живе на најкрајњем словенском западу, у туђинском мору, у великој немачкој царевини. Њихов крај се зове Лужича, а подијељена је у Горњу и Доњу. Горња јој је сјеверни дио и спада Пруској, Доња (и један дио Горње) је у Саксонији, али тежиште народа и његово просвјетно средиште је у саксонској намести Будвину — Бауцену.

Данас је то мали народ, који се дијелом расељава и губи; велика дјелови су му понишчени, али оно, што се још осјећа као Лужички Србин, то је стално, бори се културно и тежи, да се једно другом оближи и ојача. Њихова је борба тешка, врло тешка, али је тијем значајнији успјех, па ма био и најмањи у борби малог народа против 60 милиона Њемаца!

Као и сви други потиштени народи, дали су и они многог великог човјека својим угледницима: за прјесника Лесина веде, да је био лист њихове горе (и да се звао Лесник или Лешак). Имена мјеста и по мјестима силна словенска презимена, имена појединијих бргова и њива, јасно свједоче и показују, да су ти крајеви били чисто словенски...

Бауцен — Будвину, Дрезден — Дражбани, Герлиц и т. д., сигурно доказују, да су та мјеста основали Лужички Срби, а најбољу свједоку пружа Лајпциг — Липиско, чији крај, пун липа, већ тијем доказује словенско поријекло тога града, једног од најјачих просвјетних средишта ње-

мачких. И баш ту, у Липиском, ту је био и наш Досије, ту је и он и Симе Милутиновић, а и многи други српски књижевници штампали своја дјела!

Лужичани су добри земљодјелци, занатлије и рудари, па их је сигурно било као рудара и занатлија и у старој српској држави међу онима, што их краљ Драгутин доведе из Саксоније и настави у Србију.

У сеоби народа они су се кретали на запад и у дјелом развитку појединијих држава, догодило се, да су пресејени од великог словенског стабла. Али, као што им љубав према својој грудом земље, коју натапише и зијеом и крљу својом, не даде да се са свијем раселе, словенски њихов осјећај и љубав према матерњем језику и старим обичајима, чува их да се не загубе и не пропадну.

Хиљада је година већ, да је Лужича саставни дио Њемачке, али је зато ипак мијењала господаре. Спадала је Чешкој, Саксонији, а дојаси и Пруској, па чак и Угарској (код краљем Матвијом).

Језик Лужичких Срба спада у групу западнијех Словена, дакле најближи је чешком и полском. Пишу латиницом, а правопис им је удешен према полском. Вјере су католичке и протестантске, а родољубиво њихово свештенство и учитељи (који се махом образују у Чешкој), буде тај народ и не даду му да клоне.

Минуло је пола вијека, како они основаше своју „Матицу Српску“, а родољубиви књижевници њихови радите на књижевном пољу без награде, само да „Матицу“ што боље обезбиједе. Сад подигоше и свој „Српски Дом“, у свом лијепог Будвину и у њему је смјештена „Матица“, музеј и галерија слика и читалоница. Ту ће дозвати Лужичани, кријепити се просвјетом и науком и напавати родољубљем!

Никада ъемачка на Пољске у Пруској заплуснула је и у Горњу Лужичу, па захвата нећ по мало и Доњу, а уа то се преноси борба из Чешке, која се тамо води с Њијемцима... и тиме је тој нашој западној браћи још више отежан положај. Зато им борба и јест јуначка и баш зато заслужују све више признања!

Јуначка борба за народни опстанак Лужичких Срба, заслужује потпуно признање и симпатије свакога Словена, јер су она тамо на „жртвој стражи“... И у овом новом „Српском Дому“ у Будвину, нека им буде топло огњиште, око кога ће се и даље загријавати!

(Генерал А. В. Комаров.) Познати руски генерал и члан Александровског комитета о рањеницима Александар Вигарјомиовић Комаров умро је 27 септембра. Генерал Комаров познат је како својим административним, тако и војничким дјелима на Кавказу и у Туркестану и име његово уврстиће се међу угледнијим именима из доба царевања Александра III.

А. В. Комаров рођен је 24 августа 1830. Војнички изобразење добио је у Павловском кадетском корпусу и Николајевској академији генералног штаба. Већину свога службовања он је провео на Кавказу и у Туркестану, које је земље и проучио, како у погледу етнографском, тако и у погледу археолошком. Он је са-

ЛИСТАК.

ЈАПАНСКО ПОЗОРИШТЕ.

Нарочити дописник париског листа „Le Temps“ у Јапану, у свом је листу опширно приказао јапанско модерно позориште. Зачуђујете се можда, што нарочити дописник великог листа, који би имао да пише извјештаје о бојишта, пише расправе о позоришту; али кад чујете, да му извјештаје са бојишта није могуће писати, јер му није дозвољено поћи на бојиште с јапанском војском, престаћете се чудити. Многи дописници великих јевропских и америчких листова оставили су Јапан и Исток, јер нијесу могли добити дозволу, да прате јапанску војску на бојиште, а неки су остали, међу њима и дописник „Le Temps“, да изучава Јапанце, њихове обичаје, њихов живот у приватном и јавном одношају, њихову подитику и културу, па да пише извјештаје о резултатима свог посматрања и проучавања, кад већ не може да пише о рату. Најзанимљивији и најкарактеристичнији је слиједећи његов приказ јапанског модерног позоришта, у којем нам приказује јапанску културу, њихова мишљења и осјећаја.

Јапанска позоришта остала су отворена и за рата, она имају, што више, двојструке приходе, од кад рат траје. Зашто? Давају се посључиво представе, којима је предмет бој, битка, борба, крвопролиће, а које силно привлаче јапанско опћинство. Што више свирепости и крвољачности приказују те представе, те се оне више свиђају. Није с тога чудо, што нема на свијету позоришта, које би имало карактер тако дивљег вјерства, као што јапанско.

На јапанској позоришници бију се људи, ударају ножевима у трбух и умару нај-

природније на свијету, а то значи да њихова агонија, праћена страшним тражењем, траје најмање пет минута. Приказивање ове агоније гровно је и вјерно, те се не да описати; особито вјешто приказују јапански глумци вјерсно дрхтање ногу и руку прије пошљењег издицаја. У том су Јапанци доста велики умјетници. Нема сумње, да наши јевропски умјетници не би могли тако савршено приказивати агоније, што је у осталом добро, јер наше жене, наше слабе жене, које немају јуначких врлина Јапанаца, не би могле присуствовати таквим грозним појавама, а да не пану у несвјест од ужаса. Али у Јапану, не само жене, него и дјеца, коју доје (а доје их све до пете године, јер немају краљев млијека), сматрају овакве појаве најприроднијима на свијету! Треба истакнути, да и мали Јапанци, чак у потој години, потпуно схваћају те појаве. Та то је раса тако умна аа све што се типче крвопролића, она је од своје најнежнијих добила тако вјешто васпитања за ратну вјештину, која је у осталом права народна индустрија Јапанаца! Дирљиво је с тога посматрати ту дјечу, која у својој вјашности вјерују у истинитост појаве те на поглед крви одушевљено вичу „бавзав!“

Занета лијепог и благородног васпитања! Можемо бити сигурни, да их крв неће допави никад више преплашити! Ту могу дјеца научити и то, да је најлукавији онај, који се чини мртвима те изненада забоду свој нож у трбух свог противника, а могу научити и више сличних вјештина. То је доста изврвна школа за модеран рат, гдје је, како се чини, прва и главна ствар, да војник буде у што већој мјери подмукао и развојничке природе.

У то доба кад су мушкарци у рату, сачињавају жене и дјеца већину позоришне

публике, гдје проводе забавне и поучне дане; јер позоришта отварају се у десет сати до подне, а затварају се тек у седам сати по подне. То опћинство не може, дакле, да се тужи, да не ужива ништа за свој новац.

Јапанско позориште обично је нека врта велике сувоје у облику четвороугоника. Улазак је обилежен великим огласима, урезаним у дрво, и великим заставама, које се дижу до крова. Ко уђе, изује црекле и добије за то број, баш као у јевропском позоришту, кад човјек предаде у гардеробу своју кабанцу. За тијем сједне свако у своје одјељење. Свако одјељење раздвојено је од сусједнога птицом тако, да цијели партер личи огромној плочи за дам игру, гдје је свазки квадрат у истини мала кутија без поклопаца. Каткад стрпа се читава једна јапанска породица у такву кутију.

Како приказивање траје читав дан, људи једу, пију и пуше у позоришту. Јапанци и у позоришту пуше непрестано из својих ситних лулица, из којих тресу пепео у переплицу, која се налази у сваком одјељењу. У осталом влада потпуна сабода у позоришту. Људи се понашају као код куће те их ништа не смета, да дижу и тресу хаљине, да прибаве мало ваздуха до својих ногу, које су им сасвим голе под широким хаљинама. Само богата људи носе неку врту чарапа.

Поглед на све те људе, испружене на сламницама у гротескним позицијама, најзанимљивији је у цијелом позоришту. На позоришници ређају се појаве непрекидно једна за другом, без сваког интереса. У једном оркестру, иза решетке, свира нариварски оркестар, те ударајући комадици дрвета по другим комадици дрвета, јал по огромним добошима, као да хоће да при-

несе нешто величанствено дивљим појавама на позоришници.

Како смо већ рекли, успјеху имаду само ратне, крваве представе, што карактерише нарочити дух тог ратоборног народа. Већина представа пракавује старијске борбе, битке. Подовина представе састоји се из личне борбе с оружјем, из мегава и пролаза у агонијама. Глумци говоре у опште мало, и то је д'бро за њих: јер обичај захтијева, да се на позоришници служе неприродним гласом (фалсет), што мора да је веома тешко.

На основу свега овога, ево како поменути дописник прта своје утиске о јапанском позоришту:

„Видио сам већ десетак двадесет представа, које ми је мој тумач доста вјерно превео, и све су ми се чиниле глупе, ако не гадне. Треба ми много труда, да останем хладнокрвним, кад присуствујем представама о руско-јапанском рату, које су наравно сада највише у моди. Ове је представе тијем лакше разумјети, што руски официри, који у њима играју увијек нелицепе улоге, употребљују често француске изразе; то је особита пажња Јапанаца према нама, што својим непријатељима дају овако на позоришници говорити наш лијепо језик, да њим изразе гадне ствари.“

Опазио сам на жалост, да ни један Јевропејац не присуствује тим представама, а то није право, јер те појаве уништиле би њихово неесетне илузије и охладиле би њихово јачинство.

Међу оним шкандалозним појавама нају се ипак каткад и лијепо појаве; то су појаве, гдје се говори о патриотизму. Јапанци увијек су дивни, кад говоре о својој домовини као што су дивни, кад се боре за њу. То се је виђало недавно у сасвим модерној драми, којој је предмет

купио велику палеонтолошку колекцију, која се сада чува у Кавкаском музеју. Тако исто је сакупио и огромну колекцију старих новца, нарочито источних, која износи преко 10.000 комада. Он је издао дјела: „Становништво Дагестана“, које је Географско друштво наградило сребрним медаљом. „Обичајно право и судбене појмове у Дагестану“ и још нека.

Закаспјаском слашћу управљао је седам година и та је управа обилежена била заузећем богатог Мерва и још неких оаза у простору око 197.000 квадратних километара, те се је тако Русија приближила границама Афганистана, а побједа код Кучка утврдила је те земље под власт Русије. Године 1890 пок. Комаров био је стављен на расположење војног министарства, а кроз годину постао је члан Александровског комитета о рањеницима. Имао је много одликавања, па и орден Александра Невског, а за побједу код Кучка одликован је био златним оружјем у бриљантима.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Општи услови за чување здравља.

Далеко наш народ каже: „Здравље је највеће богатство“, и гдје нема здравља, нема ни рада ни живота.

Да човек буде здрав, и да своје здравље потпуно чува, треба кроз цео свој живот, не губећи ни једног тренутка, да се држи извјесних, сталних, здравствених правила, која су за опстанак сваког живота неопходно потребна.

Та здравствена правила, ти најпотребнији услови за сваки живот, које треба ми сви да имамо, јесу:

- 1) чист ваздух,
- 2) здрав стан,
- 3) добра храна,
- 4) нега тијела и душе,
- 5) чување од навеса и сва другог штетног.

Све то укупно утиче, да један организам напредује, да човек буде здрав, да своје потпуно основ положи и исто наведе.

Најпотребнији и најбитнији услов за човјечи опстанак јест ваздух; без ваздуха не може се ни један тренутка опстати, јер и дијете, чим се појави на овај свијет, прво му је, што ваздух удише; и кад умре, свршава са посљедњим издишајем ваздуха.

Ваздух, који удишемо треба да буде чист, савршено providан и без мираса; да није много хладан или топао; да није од већ влажан — пун магле или сум; да нема прашине или других каквих гасова.

Имати здрав стан, то је скоро пола здравља имати; јер човек скоро дије трећине свога живота проведе у стану, било у спавању или у раду; па ако је исти још и за здравље збитачан, тада, осим великог рада и других штетних узрока, ту не може бити дуга и здрава живота.

Соба мора бити добро видна и да довољно сунчане свјетлости допире у њега. С тога, провори треба да су велики, да их више има и да су сунцу окренути. Гдје нема свјетлости, ту је мрак; а мрак за собом доноси, то је и соба влажна и

мемљива. Под собе треба да је патосан даскама, јер боље држи топлоту. Патос од крша и асфалта врло је нездрав. Но, гдје исти мора бити, треба га чувати да се не кваси; а гдје се сједи или чешће пролази, метнути по једну даску или стурју.

Кућу, есу, треба бар два пут у години оклачити; осам тога, што се тиме нечистоћа счисти и кухње клице униште, но и бијела бја клака утиче, да зидови љети одбијају сунчане зраке и тиме сувишу топлоту, а зими, чувају топлоту што је у соби. Патос треба сваке недеље прати и павити, да између дасака, гдје је често легло кухњих клица, не остане никад нечистоће.

Кухње ствари треба чешће трести и на поље заносити, да кроз њих протече чист ваздух и сунчани зраци, јер је то најбољи начин, да се очисти кућа од заразних клица.

Чистоћа јест један најглавнији услов за здравље; гдје нема чистоће, гдје је свуда прљавизма и нечистоћи и прљавштине, ту је легло најопаснијих и свакодневних болести. Ту су становници: бдиједи, увенули, слабуњави, без свјетлости, „као да их је рђа попала“. Ту се подмладак рађа са клицама разних болести, које у нечистоћи још боље напредују, и на посљетку угинуће подмладак. Ту нема здравља ни живота.

„Нечистоћа више убија људе него глад“.

С тога треба најбрижљивије одржавати чистоћу свуда и на сваком мјесту.

Тијело и одјећа треба да су увијек чисти. Свакодневно треба прати све дјелове тијела, који су непосредно изложени спољњем додиру, као: лице, уши, врат и руке.

Одржавајући чистоћу тијела неопходно је потребно да и одјећа буде увијек чиста; јер ништа не вреди тијело окупати, а обући нечисту одјећу. Одјећа до тијела упија зној и трпењем брише нечистоћу са тијела, и тако буде прљав; а горња одјећа ушлеђ рада постане прљави и легло многих кухњих клица.

Одијелом чувамо тијело од ванне промјене у спољној топлоти; јер кад тијело, било из ма каквог узрока, не може да одржи ту промјену топлоте, оно подлеће и оболи и тада се каже: да је тијело на азбу. Најлакше се може навести: кад нијесмо довољно одјевени према спољној топлоти; кад се ознојимо или покренемо, па нас дохвати хладан ваздух; кад стојимо на промаји и т. д.

Посљедице навеса могу бити: обољење цијелог тијела, или појединачних органа: носа — кијавица; гуше — крајника; грла — промуклост; реуматизам мишића — жогови, ушинуто леђје, укоченост врата, болови у ангобонима и т. д.

У прољеће и у јесен, кад су неће и чешће промјене у топлоти, има и више обољења од навеса. Навес утиче на тијело тако: да исто ослаби и разнежи, те тако сваку болест лако добије и прими, те с тога и влада мисљење у народу, да врло многе болести долазе ушлеђ навеса.

Да би се од навеса сачували, треба одјећу према спољној топлоти удешавати; мокру одјећу као и обућу одмах скидати; кад се тијело загрије или озноји, треба га чувати, да га мало хладнији ваздух или

ним гласом читају пређашњи догађаји и успјеси бораца, а ти брзи сједи за вријеме тога подбраних рукама о кољена али се дижу сваки час, сад на једну, сад на другу ногу, правећи чудновате, ружне скокове као жабе губавице. Човек се мора чудити, чиме ти ружни брци изазивају љубав у њежним Геиницама.

Код б.б.а. као што и у позоришту, одушевљење опћинетно највише изјерска страна тина. Код Јапанаца влада онда радостан дух. И ако б.б.а. присуствују људу из виших слојева, види се ипак и ту, да они увијек одушевљено поздрављају силу, бруталну снагу борбе, којој се једино диве у јевропској цивилизацији.

Дошеник завршује:

„Закључићу смјело, да народ, који потпуно своје паре жртвује, да спроводи своје дане у позоришту или у борбама у највише, да својим усхићенима „банза“ поздравља бруталност и дивљаштво, може да буде јошда извршено средство за рат, али он је неспособан, да икад постане право цивилизован народ. Понављам: Јапан је само три јевропске ствари добро наслиједио: војску, морнарицу и подвизу. У те три ствари уложио је он сву своју душевну снагу, све своје паре и — рећи ћу најпослије — и све своје врлине. А у другом погледу он је остао и остаће увијек онај стара Јапан, који је, позан сружја и борбе неспособан за сваки благородни занес и подвиг, за сваку трајну радњу, за сваку племениту мисао, и који би и онда, кад би сав свјет хтио мир, један тежио за ратом, јер је то једна ствар, коју он воли, коју схваћа и од које живи“.

промаја не дохвати; не треба сједити на лежати на мокрој и влажној земљи. Али ипак зато не треба се бојати од најмањег оојетарца, мале хладноће, јер се тијело на тај начин може тако да разнежи, да му и најмањи вјетрић може шкодити.

Да не би те свакодневне појаве штетно утицале на наше тијело, и да би се од врло чистих навеса сачували, потребно је, да тијело тако очвршћавамо, да оно мале промјене у топлоти и не озјети, да свако шипање, хладнији напитац, мало озебле ноге не пронаводе кијавицу или какву већу болку.

Сам свјеж ваздух утиче на очвршћавање тијела; ко се чешће креће у хладном и свјежем ваздуху, тај неће лако подлећи навесу. Малу дјецу треба пустити у собу пред спавање и вјутра кад устану, да се мало у кошуљи проиграју и неко вријеме проведут, што дјеца радо воле, а доцније треба тако радити и при отвореном прозору. Спавање љети при отвореном прозору јест добар начин за очвршћавање тијела. Очвршћавање тијела ваздухом врши се свакодневно без икакве нарочите пажње. Очвршћавање тијела водом не смије се вршити без упутства љекара, јер било купање, било трљање врата и прсију хладном водом може на тијело рђаво да утиче; пошто према добу старости и стању здравља појединци потребују и другојачија љекарска упутства.

Од хране зависи човјечи опстанак; јер наше тијело према раду који врши, троши више или мање извјесне материје, које, ако се не би замијенила храном, тијело би се истрошило и организам би пропао.

Битне материје, које су потребне ради одржавања нашег организма, јесу: бјеланчевина, скроб и масти. Према томе, треба тражити такву храну, која све ове материје садржи, и то у потребној количини. Но, како ни једна материја, коју ми за храну употребљавамо не садржи у себи у довољној количини све састојке, с тога се употребљава мјешовита храна.

Само месо, или сама биљна храна не може задовољити праву потребу организма.

Храна која би задовољавала потребу организма могла би бити ова: месо, у ма каквом стању: кувано, печено, сушено, аготопљено са биљним материјама: пасуљом, грашком, кртолом, сочивом, додјучи уз то и хлеба.

Месо треба увијек добро искувати, испецати, да би угулиле оне кухње клице, које су у месоу болесне стоке налазе, као код строкваха свиња и других. Најјачу храну дају говеће месо, затим овчије и свињско и месо од пернате живине. Али према брани сараница, најлакше се вари месо од кокошке, а најтеже свињско месо. Месо од младе стоке лакше се и брже вари него од старе, али има мање хранљивих састојка. Млијеко, јаја и млади сир јесу врло добра и лако сарљива храна.

Биљне материје су врло добра храна; али кад би се само њима хранили, морали би узимати велику количину од истих, да би унијели у организам потребују количину хранљивих дјелова, што за желудац није здраво, јер се јако ратари, а нарочито за дјецу, која од тога добију велики трбух; јер се у много мањој количини меса, млијека и јаја налази много више хране. Дакле, храна треба да је мјешовита и да буде добро изготављена, јер се тек на тај начин могу хранљиви састојци сварити.

При справљању хране — јела, треба још строго да пазимо и на посуде, у којима се исто готви као и с чиме се храна узима, јер се непосредним посудицама и смрт доноси. Најчешће је тровање од судова оловом: из глеђа лончареког, из калајисаних бакарних судова и кутија за конзерве — из металних дјелова прибора за точење вина, пива и оцта; из штрицка на боцама за соду воду; из сисаљца за маду дјецу, па најпослије из завоја од оловног папира (стационар), у које се замијају неке врсте највише јестива (спра), преносе се једињења олова у јело и пиће и могу шкодити.

Судови од бакра ако се не калајашу, отровни су, а у толико прије, ако у истима јело, а нарочито кисело, дуго стоји.

Ма да у храну, коју човек употребљава, има доста и течности, а нарочито у биљној храни (кртоли, купусу и др.), ипак је тијелу потребно веће или мање количине саме течности.

Течни састојак хране јесте: вода.

Вода за пиће мора бити чиста, без икаквог мираса, задаха и укуса. Не смије у себи садржавати много минералне састојке као: калца, гвожђа и друго; таква вода није здрава за свакодневну употребу. Најопасније је за здравље, кад је вода загађена разном нечистоћом, јер тиме могу киљндама постати жртве разних болести — тифуса, ердобље, колере и др. С тога, бувар, чесме, извори, водоводи морају бити на чистом, опједном земљишту; у близини истих не смије бити: бара, ђубришта, штаља, њуњика и гробља.

За вријеме болести, а нарочито код болести органа за варење: желутца и цријева, воду треба добро прокувати, да би угулиле кухње клице, па охладити и дати болеснику да пије.

Поред воде употребљавају се и друге течности за пиће, као: вино, ракија, пиво, рум, кава, чај и др. Сва та пића врло су штетна по здравље, јер садрже у себи од 2 до 25 процената алкохола, који кад се дуго или краће вријеме, па ма и у најмањој количини употребљава, утиче разоравачки на организам, са каснијим врло штетним посљедицама: болести желуца, цријева, црне цигерине, блесавости, па и — лудила!

За дјецу капама каквог пића прави је отров! Мисљење свијета: да се без свакодневне употребе навикнутог пића не може да живи, да му је исто потребно, да боље ради, врло је рђаво, у толико више, што је пришло у навику; јер пиће нити му помаже што у миру, а још мање у раду, кад му да неку снагу, и то за врло кратко вријеме, како ће послједе ушлеђ тога још више да малакше; не водећи рачуна о томе, да тијело и душу све више слаби, и да такни, који пију пиће, могу прије подлећи свима болестима, него они што не пију.

Држећи се кроз цео живот свих ових упутава, учинићемо: да будемо увијек здрави, да можемо издржати све оне тешкоће, које нас у животу буду снашле, да можемо здраво потомство за собом оставити.

Ма да изрека каже: „У здравом тијелу и дух је здрав“, ипак треба обратити пажњу и на васпитање, неговање духа, учећи подмладак и стварати му здрав појам о свему добром, корисном и лијепом, како би му доцније школа, тај појам у великој разграната и сторица од њега потомство здравог тијела и духа, које би послужило на корист околини, друштву, свом народу и човјечанству.

„Нар. Здравље“.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 8 октобра.

(За рањене и болесне руске војнике на Далеком Истоку.) Г-ђа Е. Потапова, супруга овдашњег руског војничког аташе-а, послала је 6-ог ов. мј. други транспорт разних рубља, што су га пригорове госпође спремиле за рањене и болесне руске војнике на Далеком Истоку. У овоме транспорту налази се 512 комада.

(Из Књ. Цр. Државне Библиотеке.) Књ. Цр. Државна Библиотека добила је од српске дубровачке штампарије у Дубровнику на дар:

„Моје симпатije“ књижевне слике и студије — коло III — од Марка Цара. Дубровник 1904.

„Osveta“, novela iz dubrovačke prošlosti XVI vijeka. Dubrovnik 1904

(Зубни љекар.) Дворски зубни љекар П. Кр. В. Господара, г. Иван Стјепановић Дубровић из Дубровника, долази овдје дана на Цетиње, гдје ће се задржати који дан и вршити своју љекарску праксу.

(На знање општовеницима кућа на Цетињу.) Управа општине вароши Цетиња позива оне сопственике кућа на Цетињу, који би жељели сировести у своје куће воду из општинског извода (Обавица), да то општинској управи што прије пријаве.

Има се назначити у пријави: у колико куће неко намјерава спровести воду, у којим су улицама те куће и који је број.

Телеграми Бечког „Кор. Биро-а“ и руске „Трговачко-Телеграфске Агенције“.

Рат између Русије и Јапана.

ЛИВАВА, 4 октобра. — Балтичка ескадра оставила је у 1 сат послје поноћи пристаниште и отцоловала.

ПЕТРОГРАД, 4 октобра. — (Званично) Куршветкин јавља Цару 2. ов. мјесеца: У ноћи између 1. и 2. о. м. напали су вангоне јапанске чете на великом Мандаринском друму на корпус, који је био постављен дуж ријеке Шак. Више је мапада било суабјекто, али је посљедњи успио, те је непријатељ продро кроз средиште нашег корпаса. У том часу развила се је битка на лијевој крилу средњег одјеленија, те је настала опасност, да би непријатељ могао продријети кроз средиште свих наших позиција и принудити сусједне чете на умицање. Да се потпомогну чете на великом Мандаринском друму, кренуло је напријед што је брже могло више батаљона, чим је било омогућено, да су чете предузеле офанзиву. — Овама је пошло за руком, те су опет освојиле село Шахкену и

старе псавдије. Кад су нас Јапанци уз приписи своје резерве поново истиснули из села Шахлепу, пошао сам ја напријед, те су моје резерве које су браниле позиције, предузеле офанзиву. После је љута боја пошла нам је за руком, те смо опет заузели Шахлепу и Јапанце натраг потиснули два километра далеко од тог села. Положај на нашем десном крилу данас је неко вријеме повода страху, јер су чете у фронту биле уз исто-времено заобилажење десног крила нападнуте. Заповједник одјељења по-мањаво је напријед дјелове чета, које су биле постављене ива фронта и на које су Јапанци с крила навалили. — Ми смо заузели више села, а де-сно крило одржало се је у својим позицијама на линији ријеке Шак. Позиције чета у средишту биле су према укупним позицијама осталих чета знатно напријед помањуте, због чега су већ прије биле одабране и дјелимиче утврђене у једнакој линији с десним крилом. После је очајна боја унамакле су чете у оне позиције. Чете се боре има већ че-тари дана. Маоге регimente нијесу већ три ноћи спавиле. Уз пркос томе, ја се поудано надим, да ће оне бити способне, да се дље боре. Гу-битци Јапанца морају бити знатни.

ХАРБИН, 4 октобра. — Алек-сијев се јуче овамо повратио.

МУКДЕН, 4 октобра. — Ноћ од 2. о. м. прошла је мирно, а јуче је опет продужена битка на десном крилу 10 миља западно од Мукдена. Сад је сигурно да ће се руска војска моћи спасти из тешког положаја. Руси нападају на десном крилу.

ТОКИЈО, 4 октобра. — Ојма јавља, да је до сад утврђено, да у-купни број погинулих Руса прева-зилави 8550 људи, и то само до 1. ов. месеца.

ТОКИЈО, 5 октобра. — „Рајтер“ јавља, да су Руси навалили на ли-јево крило Оку-ове војске. Јуче су шест пута нападали и сви су напади успјешно одбјени. При валаску сунца послат је потоњи телеграм с бојшта, који јавља, да је почео седми напад. Ојама јавља, да су губитци Руса у ових шест напада веома велики.

ПЕТРОГРАД, 5 октобра. — Са-харов јавља 4. о. мјес : Јапанци су навалили великом енергијом 2. о. м. на наше десно крило. Сви покушаји, да заузму мјесто Биншангу нијесу успјели. Чете у центруму нијесу биле нападнуте, већ је само на њих пуцано из топова. Наши губитци нијесу велики. У ноћи 3. ов. месеца навалише јапанци у центруму на двије наше регimente и присилише их да се повуку иза ријеке Шака. На то дођоше појачања наших чета, које на јуриш заузеле позиције. По-слије жестоког боја наше чете про-гонише Јапанце на десном крилу наших позиција, гдје се бије жестоки артиљеријски бој. Ноћ од 4. ов. мј. прошла је мирно. Код јучерашњег јуриша на освојени брежуљак пока-вало се, да су непријатељске чете врло јаке. Наше су чете продужиле јуриш, заузеле све јапан ке позиције и непријатеља прогонише два кило-метра далеко. Бој је престао тек рано ујутро. Јапанци су се бранили упорно. За вријеме напада с бајона-тима пало је много Јапанца. Ми смо отели 11 топова и велики број пушката. Чете се држе врло храбро. Наши губитци нијесу још утврђени Данас у 8 сати наутра води се бој на цијелом фронту.

МУКДЕН, 5 октобра. — Офи-цири, који су данас овамо стигли приповиједају, да су Руси јуче отели 24 топа и 8 митрељеза, а данас да се води на цијелој линији још жећи бој, него јуче.

ПЕТРОГРАД, 5 октобра. — Са-харов јавља данас: Прошле ноћи Јапанци су навалили на наше десно крило, али су одбијени. Примјећује се знатна концентрација непријате-

ља у његовом средишту. На лијево м крилу није било никаквог сукоба.

ТОКИЈО, 5 окт. — (Званично.) Одјељење под генералом Јамада по-шло је 3 ов. мј. да појача чете, које су се бориле сјеверно од Жакхепу. Пошто је непријатеља одбило, одје-љење, враћајући се на стару своју позицију, би опкољено од руске ди-визије. Пошло му је за руком да се пробје крив редове непријатеља, али је морало оставити 14 топова, пошто су коњи убијени били.

ПЕТРОГРАД, 5 окт. — (Зва-нично.) Генерал Сахаров јавља да-нас: Јапанци су у ноћи између 3 и 4 о. мј. навалили на десно крило наше позиције. Све навале су суз-бијене. Сјутрашњи су наше чете зау-зеле варош Шлангиса на ријеци Шако, западно од Шахлепу. Непри-јатељ је жестоко бомбардовао отету позицију и навалио је на осамљену главицу Путилов. Ту се је развила врло жестока борба на бајонете. Ја-панци су бајонетима проболи више наших сфидира који су на челу својих чета јуришали на неприја-теља. У вече смо ми покопали уз војне почаст погинуле Русе и Ја-панце. Према нашем средишту кон-центрише се знатна непријатељска сила. 4 ов. мј. није се на нашем лијево м крилу догодило ништа важ-нијег.

ПЕТРОГРАД, 6 окт. — „Бир-жевија Вједомости“ јављају да су Руси прошле ноћи напредујући, од-били Јапанце са десет позиција и заробили 24 топа.

ФАККЕБЈЕРГ, 6 окт. — Да-нас послате подне отловило је шест лађа руског бродовља и три оклоп-њаче, три торпедјаче и један тран-спертни брод према сјеверу.

ПЕТРОГРАД, 6 окт. — Куро-паткин јавља, да су Јапанци прошле ноћи навалили на предстраж руског одјељења, кје је заузело главицу Путилов, али су били сузбијени. О другим сукобима нема никаквог гласа

МУКДЕН, 7 окт. — Алексјев стигао је јутрос овамо, да вијећа с Куропаткином.

ЛОНДОН, 7 окт. — Из Чифу јавља се од 6 ов. мј., да један ја-пански официр прича, да је до сад погинуло 50.000 Јапанца пред Портартуром и да војска јапанска много страда од зиме. Ушљед није-сти о поласку балтичког флоте Ја-панци појачавају своју посаду и продужују бомбардовање, што дје повода очекивању новог јуриша

ЛОНДОН, 7 окт. — Из главног става генерала Оку јавља се од 5. ов. мј., да је једно јапанско одјељење од 5 батаљона и 3 батерије у гоњењу било пошло сувише напријед и да је било нападнуто од 12 руских батаљона. Ушљед тога јапанско одје-љење је потиснуто и изгубило је 8 топова.

ПЕТРОГРАД, 8 окт. — (Зва-нично.) Сахаров јавља, да није било никаквог сукоба 6. ов. мј. „Бирже-вија Вједомости“ јављају из Мукдена од 6. ов. мј., да је на западном кри-лу руске војске једно руско одјеље-ње опколило један јапански батаљон и приморало га да се преда.

ПЕТРОГРАД, 9 октобра. — (Зва-нично.) Сахаров јавља 8. о. м : Руси су 6 о. м. послали јаку извидницу на југу од Фандјапу; непријатељске предстраже потиснуте су к југу Руски добровољци примакли су се 7. о. м., ушљед густе магле, веома близу и увели још један топ озга-њена код Путилова брежуљка; на-тра непријатељска због магле није чинила квара. — „Биржевија Вј до-мости“ јављају из Мукдена од 7 о. м.: већ други дан је тишина; Руси на цијелом фронту стоје у својим позицијама; непријатељ је, како из-гледа заузет премјештањем трупа и к-ко казују јапански заробљеници спрема се за одступање. Исти лист

јавља од 8 о. м.: Јуче ноћу једно одјељење добровољаца нападе јапан-ску артиљерију, поби тобције, уве-три топа и доведе их у руски логор.

ПЕТРОГРАД, 7 октобра. — Ве-лики Књаз Кирил Владимир вић от-путовао је у Италију ради поправке здравља.

СОФИЈА, 7 октобра. — Тур-ски комесар у Софији Али-Ферух беј умро је.

БИОГРАД, 8 октобра. — Пола-зак Краља Петра у Софију утврђен је на 17 ов. мј. Пратиће га Пашин. У Софији валркаће се два дана.

ПЕТРОГРАД, 9 октобра. — Цар је допустио ђачким корпорацијама да носе друштвене знакове, што је м-ђу ђацима изазвало велико одушевљење и Цару су телеграфично благодари-ли. Бакљада у почаст министра оро-свјете одијељена је по министровој жељи

Службена објава.

О Г Л А С.

На основу наредбе Књ. Министарства Унутрашњих Дјела у акту 26. августа тек. год. — број 3959, — овим се позива фирма „Mauro di Olmo“ из Италије, односно њен пређашњи асистент (пуномоћник) *Пешар Кавалери*, да представе потписаној Управи најдјље до 1. децембра ове године, те да прими секвестирано још у 1901. години вино, са њим поступке према ранијем Мини-старск и ријешењу, кје је Кавалери у са-општено у своје вријеме и истом се не одазвао. — Истим приликом има положити у готовом новцу све односне узињене око истог вина расходе, по пресуди Књ. Облас-ног Суда у Подгорици.

К броју 801.

В. 1904. 365.

У Подгорици, дана 2. октобра 1904.

Управа варошке општине

Председник,

Кан. Ст. Ранковић.

Р. 112

Бр. 296

1—3

Приватне објаве.

Поштанске марке

употребљене купујем из најбоље цијене. Изволте назначити количину и цијену на J. Heinzl, Budapest, I. Mészáros u. 19.

Heinzl

Р. 20.

Бр. 43.

11—11

КОРИСНА НОВИНА.

Сјетска фабрика млекарских произ-вода г.г. Браће Бајер из Аугсбурга дала ми је искључиво право продаје свију сво-јих производа за цијело Балканско полу-острво.

Она фабрика израђује најмодерније справе за вараду сира, кајмака и масла, а има и сиршита за подсиривање млјеска, које је врло чисто, сигурно средство а јевтиније него обично сиршито.

Ово је сиршито у цијелом свијету препоручено и троши се у велико, Кра-љевско Српско Министарство Народне При-вреде цијенећи важност овог сиршита, ак-том својим од 6 јуна 1903 год. препору-чило га да се као по с-е корисно средство што прије у народу српском одомаћи.

Тражи се продавац на Књажевину Црну Гору, Босну-Херцеговину и Далма-цију.

Главни продавац треба да је дућан-џија који има са земљорадницима трговач-ких одношаја.

За продавца је велика зарада као и за земљорадника јер се са овим пречишће-ним сирштем добија чистији и маснији сир, јер на сурутку изађе чиста вода.

За услове обртити се ваља г. Ђоки Димитријевићу. Nisch — Serbia.

Р. 155

Бр. 92

3—4

О Г Л А С.

На основу рјешења Високог Књ. Министарства Финансија од 9 октобра 1904, број 1498. дозвољено је „Викто-рији“, општем осигуравајућем акционар-ском друштву у Берлину, да може у Црној Гори радњу отпочети.

„Викторија“ је основана године 1854 и закључује поред већих осигурања жи-вота и народно осигурање (т. ј. осигурање, за које се уплате врше недељно и без љекарског прегледа). Друштво ради у Неме-ачкој, Француској, Аустро-Угарској, Ис-

току, Шведској и Норвешкој, Холандији и т. д. и показује за год. 1903:

укупну суму осигурања . . . од кр. 1.312,229.805
укупни иметак од кр. 509,285.863.

Сав овај иметак осигуран је хиш-темама првог реда или у државним хар-тијама

Друштво подлежи трајној контроли царско-немачке владе и к. аустријског министарства унутрашњих дјела.

Тарифе и услови друштвени пружају највеће савршенство у осигурању, а непре-кидно једнаке дивиденде дају осигурани-цима највеће пробитке.

Друштвени главни повјереник за Црну Гору је г. др. В. Стефанети.

Р. 149

Бр. 94

1—3

Поштанске употребљене марке уз најповољније цијене купујем

Neupauer J.

B — Siklós (Hongrie).

Р. 12

Бр. 95

1—12

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом смрти нашег никад не-прежаљеног сина, односно брата, му-жа, оца, ђевера и страца

Андреје Симова Кешелевића.

који се пресели у вјечност 21. сеп-тембра тек. год. после дугог и те-шког боловања у 40-ој години свога живота, сматрамо за особиту дужност најавити нашу најугрднију благодар-ност г.г.: никтешком обласном ље-кару; љекарима: варши Андријевице, града Билеће, града Рисна, град Са-рајева и Илиће бање, који се овако својски заузимаху око покојника

Буди вјечита хвала пријатељима Ришњанима, који често посјеђиваше покојника за вријеме његовог лије-чења у Рисау.

Такђе хвала браћи: Сарајевци-ма, Мостарцима, Требињанима и Кор-јенићима, који покојника за вријеме његовог проласка и лијечења у Са-рајево онако брачки посјеђиваше.

Особита хвала нашим својтама, кумовима, пријатељима и познани-цима, који често показиваше покојника за вријеме његовог боловања.

Срдачна хвала г.г. снештеницама грађевским на свечаном опјелу Ха-ла мјесном учитељу, који са ђацима спровод увелича

Особита хвала: браћи Граховља-нима, Ђањанима, Рудињанима и Кри-нопијанима, који онако у великом броју дођоше, и милот нам покојника ожалити и до вјечне куће попра-тише.

Понов хвала свима онима, који нам, било лично, телеграфски или писмено указивше своја сучушља, чиме нам за доста тугу ублажише.

Грaђиво, 30 новембра 1904.

Ожалостени:

мајка: Милица; браћа: поп Крето, Аким и Константин; сестре: Анђелија; синови: Станко и Душан; шћери: Руђа и Марица; снахе: Његоска и Јелена; сивовци: Вла-димир, Војан, Јован, Жарко и Ђорђија са осталим родбиком.

Р. 225

Бр. 96

1—1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом смрти моје незабрав-љене супруге, односно мајке

АНЂУШЕ,

која се после дугог и тешког боло-вања пресели у вјечност у 60-ој го-дини свога живота, не можемо про-пустити а да овом приликом од срца не захвалимо мјесном свештениству, које је по закону наше цркве опоја и предаде матери земљи.

Такђе благодаримо свакоме, без разлике, к ји нам лично, писмено или телеграфично изјавише саучешће у нашој великој жалости.

Брчело, 27. септембра 1904. г.

Ожалостени:

супруг: Ђуро; синови: Саво, Рако и
Којо Копатовић.

Р. 81

Б. 97

1—1